

A man wearing a red cap, a grey jacket, and khaki pants stands on a grassy hillside, looking out over a waterfront town. The town is built on a hillside and features a mix of residential houses and larger buildings. A marina with several boats is visible in the foreground. The sky is overcast with grey clouds.

# VANCOUVER SEATTLE PORTLAND

STUDIETUR FOR KØBENHAVNS KOMMUNES TEKNIK- OG MILJØUDVÅLG  
1.-9. JULI 2012



# INDHOLD

STUDIETUR TIL VANCOUVER, SEATTLE OG PORTLAND	5
DELTAGERLISTE	6
UD OG HJEM	7
PRAKTISK INFO	8
<b>VANCOUVER</b>	<b>10</b>
VANCOUVER I TAL	12
KORT: METROPOLREGION VANCOUVER	14
KORT: VANCOUVER CENTRUM	16
PROGRAMPUNKTER I VANCOUVER	19
<b>SEATTLE</b>	<b>30</b>
SEATTLE I TAL	32
KORT: METROPOLREGION SEATTLE	34
KORT: SEATTLE CENTRUM	36
PROGRAMPUNKTER I SEATTLE	38
<b>PORTLAND</b>	<b>50</b>
PORTLAND I TAL	52
KORT: METROPOLREGION PORTLAND	54
KORT: PORTLAND CENTRUM	56
PROGRAMPUNKTER I PORTLAND	58

# STUDIETUR TIL VANCOUVER, SEATTLE OG PORTLAND

---

Teknik- og Miljøudvalget studietur 1-9/7 2012 går til Vancouver, Seattle og Portland. De tre byer ligger som perler på en snor på den nordamerikanske østkyst og er udvalgt, fordi de kan give god inspiration til udvalgets arbejdsområder.

I løbet af studieturen vil bl.a. følgende temaer blive belyst:

- regnvandshåndtering/klimatilpasning (særligt i ældre byområder; dræn systemer, gennemtrængelige overflader, grønne tage mv.)
- mobilitet (trafikregulering, smarte informationssystemer, kollektiv trafik, bycykelsystem, vejbaner reserveret til folk der kører sammen mv.)
- havneudvikling (liv på havnen, samspil mellem havneområder og eksisterende by mv.)
- grønne løsninger i byen (grønne tage, urban farming, kolonihaver mv.)
- CO2-reduktion (Vancouver 2020; fortætning mv.)
- udsatte byområder

Derudover er der en række tværgående emner, som søges belyst i forbindelse med de enkelte projekter:

- Samarbejde mellem det offentlige og private virksomheder
- Privat medfinansiering af byudvikling
- Frivillighed/medborgerskab/social bæredygtighed
- Midlertidighed

Der er lagt vægt på en god emnemæssig fordeling igennem studieturen, så de forskellige temaer bliver belyst flere gange. Når det er sagt, har hver by sine styrker, og de er beskrevet i introduktionen til hver by her i kompendiet. Kompendiet rummer også beskrivelser af de enkelte projekter.

Igennem hele turen er der arrangeret møder med lokale ressourcepersoner, som redegør for de enkelte projekter, og som er briefet præcist i forhold til udvalgets arbejdsområder og interesser.

<u>AYFER BAYKAL</u>	
Borgmester, Formand for Teknik- og Miljøudvalget	
<u>MORTEN KABELL LUNDBERG</u>	+45 2710 0292
MB, Næstformand for Teknik- og Miljøudvalget	
<u>SIGNE GOLDMANN</u>	+45 6010 1032
MB, medlem af Teknik- og Miljøudvalget	
<u>LARS HENRIK WEISS</u>	+45 2469 2836
MB, medlem af Teknik- og Miljøudvalget	
<u>JAKOB VESTER HOUGAARD</u>	+45 2760 1428
MB, medlem af Teknik- og Miljøudvalget	
<u>LISE THORSEN</u>	+45 2469 2834
MB, medlem af Teknik- og Miljøudvalget	
<u>BO NORMANDER</u>	+45 2087 1933
MB, medlem af Teknik- og Miljøudvalget	
<u>LARS BERG DUEHOLM</u>	+45 2469 2840
MB, medlem af Teknik- og Miljøudvalget	
<u>JAKOB NÆSAGER LARSEN</u>	+45 2348 8012
MB, medlem af Teknik- og Miljøudvalget	
<u>HJALTE AABERG</u>	+45 2686 5831
Adm. direktør Teknik- og Miljøforvaltningen	
<u>DORTHE ELISE SVINTH</u>	+45 2498 1056
Sekretariatschef, Teknik- og Miljøforvaltningen	
<u>JENS ELMELUND</u>	+45 2637 3184
Direktør, Teknik- og Miljøforvaltningen	
<u>JON PAPE</u>	+45 2270 6516
Centerchef, Teknik- og Miljøforvaltningen	
<u>NIELS TØRSLØV</u>	+45 2526 9314
Centerchef, Teknik- og Miljøforvaltningen	
<u>PETER SØNDERGAARD</u>	+45 6037 9478
Udvalgssekretær for Teknik- og Miljøudvalget	
<u>TORSTEN BO JØRGENSEN</u>	+45 4160 4028
Direktør, Byrejsen.dk - Strategisk Byudvikling	

REJSE KØBENHAVN-VANCOUVER

## SØNDAG, DEN 1. JULI

Kl. 13.45:	Mødested Københavns Lufthavn, Terminal 3. Ved DSB-billetkøb. Herefter fælles check-in.
Kl. 15.15:	I mødes ved gaten
Kl. 15.45:	Flyet afgår mod Chicago O'Hare. Flynr. SK 943
Kl. 17.45:	Ankomst Chicago O'Hare I Chicago skal I være opmærksomme på at der er paskontrol. Paskontrol i USA fungerer normalt effektivt og hurtigt, selvom der er scanning af fingeraftryk og fotografering af iris.
Kl. 20.18:	Mødes ved gaten
Kl. 20.48:	Flyet afgår mod Vancouver. Flynr. UA 788
Kl. 23.12:	Ankomst Vancouver Lufthavn
Kl. 23.30:	Bussen afgår fra lufthavnen når bagagen er afhentet.
Kl. 00.00:	Ankomst Hotel Sheraton Wall Centre, 1088 Burrard Street, Vancouver
Kl. 00.00:	Natmad på The Refinery 1115 Granville Street, Vancouver

REJSE PORTLAND-KØBENHAVN

## MANDAG, DEN 9. JULI

Kl. 11.40:	Fra hotellet til lufthavnen i bus
Kl. 12.10:	Ankomst til Portland Lufthavn (PDX). Fælles check-in
Kl. 13.40:	Mødes ved gaten
Kl. 14.10:	Flyet afgår mod Chicago. Flynr. UA 464
Kl. 20.00:	Ankomst Chicago O'Hare
Kl. 21.35:	Mødes ved gaten
Kl. 22.05:	Flyet afgår mod København. Flynr. SK 944

## TIRSDAG, DEN 10. JULI

Kl. 13.20:	Ankomst Københavns Lufthavn
------------	-----------------------------

**KREDITKORT**

Det er muligt at anvende de mest gængse kreditkort såsom VISA og Mastercard i USA og Canada. Der er hæveautomater i de fleste banker.

**KLIMA**

Byerne vi besøger har alle et mildt tempereret kystklima. Vejret skifter meget i byerne og kan i juli svinge fra 12 - 13 grader celsius og regn den ene dag til 34-35 grader celsius og sol den næste. HUSK PARAPLY!

**DRIKKEPENGE**

I Danmark er vi vant til, at regningen inkluderer betjening. Men sådan er det ikke i USA og Canada. Servicepersonale har en lav løn, og de er afhængige af drikkepenge. Måske derfor er betjeningen i USA oftest bedre end i Danmark. På restauranter skal man altid give 15 % i drikkepenge, hvis man er tilfreds med betjeningen. Vær dog opmærksom på, at nogle restauranter - ofte de finere - lægger "service charge" på regningen, og så skal der ikke gives drikkepenge. Fastfoodrestauranter mv. har ingen betjening, og der skal derfor ikke betales drikkepenge.

**ELEKTRICITET**

Amerikanerne og canadierne bruger stik med meget brede, flade ben. Køb et adapterstik i lufthavnen, eller køb det allerede nu i forretninger med el-udstyr. I USA og Canada bruger man kun 110-115 volt, men normalt fungerer barbermaskiner, hårtørrere og opladere til mobiltelefoner, kameraer o.l. fint. I øvrigt er der normalt hårtørrere på hotelværelserne.

**DRIKKEVAND**

I USA og Canada kan man drikke vandet fra vandhanerne. Man vil dog bemærke at vandet har en bismag af klor.

**RYGNING**

Rygning på offentlige steder bliver mindre og mindre velset i USA, og mange stater har indført skrappe restriktioner. De fleste hoteller har rygeforbud, og det giver en bøde, hvis man ryger på et røgfrit hotelværelse. Under al flyvning, tog- og bus-transport er der rygeforbud. Der er dog ofte afmærkede områder i togene, hvor rygning er tilladt.

**TAKT OG TONE**

Amerikanerne går næsten altid praktisk og afslappet klædt. Kun på arbejdspladser kan der være en vis uniformering. For turister er alt tilladt, når blot man har tøj på. Vær dog opmærksom på, at finere restauranter kan have en såkaldt dress code, hvor mænd er iklædt jakke og slips, og kvinderne kommer i kjole eller nederdel.

**TIDSFORSKEL**

Vancouver, Seattle og Portland er 9 timer bagefter dansk tid. Den store tidsforskel kan betyde, at du bytter om på nat og dag i den første tid i Canada/USA. Tving dig selv til at følge amerikansk/canadisk tid, så overvindes tidsforskellen hurtigt.

**TELEFON OG INTERNET**

USA og Canadas landekode er +001. Ved opkald fra USA til Danmark trykkes: +45 + det ottecifrede danske nummer.

**NØDHJÆLP**

I USA og Canda ringer man 911.

**MÅLEENHEDER**

Mens de fleste canadiere godt kan det metriske system, så bruger man i USA udelukkende følgende overordnede måleenheder: længde: 1 mile = 1,6 km, vægt: 1 pound = 0,5 kg, 1 ounce = 28,4 g, flydende væsker: 1 US gallon = 3,8 L  
Og er man 180 cm høj bliver det i USA 5 feet og 11 inches, eller bare 5'11".

**VALUTA/KURS**

I Canada bruges der Canadiske Dollars. Kursen er pr. 15.06.12: 576,03  
I USA bruges der US Dollars. Kursen er pr. 15.06.12: 589,97

**TAXI**

Det er nemt og billigt at køre taxi i alle større nordamerikanske byer.

**ÅBNINGSTIDER**

Åbningstiderne varierer meget. Butikker har generelt åbent fra 9.00 til 16.00 (mandag-fredag), mange butikker har desuden åbent til sent om aftenen en eller to dage i arbejdsugen, ligesom de fleste forretninger har åbent om lørdagen. Enkelte butikker har åbent om søndagen, og enkelte har åbent 24 timer i døgnet. Banker har åbent fra 10.00 til 15.00 (mandag-fredag), nogle har længere åbent på hverdage, og nogle har åbent et par timer om lørdagen.

**HELLIGDAGE**

1. juli er Canada Day, Canadas Nationaldag og derfor er både søndag d. 1. og mandag d. 2. juli helligdage. Onsdag d. 4. juli er USAs Uafhængighedsdag, en af USAs største helligdage. Mange tager på ferie fra den 4. juli og helt indtil søndag d. 8. juli.

# VANCOUVER

LATITUDE: N 49° 16' 36" / LONGITUDE: W 123° 07' 15"

Vancouver er en by i provinsen British Columbia i Canada med omkring 603.000 indbyggere. Den ligger smukt placeret mellem Georgia Strædet på den ene side, og bjergene på den anden side. Byens centrum er koncentreret på en halvø mellem Burrard Inlet og False Creek. Vancouver er en af de yngste byer i provinsen BC, og blev først bosat af europæere i 1862. Byen voksede op omkring en betydningsfuld tømmerindustri. Vancouver er i dag porten til Asien, hvilket også afspejler sig i befolkningssammensætningen.

Vancouver er karakteriseret ved en skyline fyldt med smalle højhusbyggesler, primært brugt til beboelse.

Byen er en af de tættest bebyggede i Nordamerika, denne udvikling startede allerede tilbage i 1950'erne. Byplanlæggere tilskyndede at der blev bygget højhuse i West End, fordi man var underlagt strenge regler om beskyttelse af sigtelinjer og bevarelsen af byens grønne arealer. Ved at bygge højhuse kunne man fortætte byen, tiltrække flere indbyggere og samtidig overholde reglerne. Projektet var en stor succes og kvarterene var fyldt med liv. Da man i forbindelse med Expo86 begyndte saneringen og omdannelse af gamle industriområder til beboelse, så som North False Creek og Coal Harbour, anvendte man samme strategi. Resultatet er en kompakt bykerne, der

har vundet international anerkendelse for sin behagelige atmosfære og høje livskvalitet.

Det seneste store byudviklingsprojekt var i forbindelse med værtskabet for Vinter OL i 2010. Det gamle industri kvarter Southeast False Creek, blev omdannet til et bæredygtigt byområde, der under legene fungerede som OL-landsby. I dag er boligerne lejet eller solgt til 'almindelige' mennesker.

Særligt for Vancouver er, at det er en af de få byer i Nordamerika, der ikke har motorveje ind til centrum. Det skyldes massive protester fra befolkningen i 1960'erne, da man

frygtede at planerne for en kommende motorvej igennem bykernen ville påvirke historiske områder som Gastown og Chinatown. Motorvejsplanerne blev efterfølgende taget af bordet igen.

### KLIMA/GEOGRAFI

Gennemsnittemp. januar:  
3 grader C

Gennemsnittemp. juli:  
18 grader C

Areal: 114,7 km<sup>2</sup>

Antal parker: ca. 200  
Største park: Stanley Park (3,9  
km<sup>2</sup>)

### BEFOLKNING

Indbyggertal: 603,000 (2011)  
Befolkningsstæthed: 5,04 pers.  
pr. km<sup>2</sup>

Metropol Vancouver (Indb.):  
2,3 mio (2011)

Procent af Vancouvers indb.,  
m. engelsk som første sprog:  
49,1%  
m. kinesisk som første sprog:  
25,3%

### AREALFORBRUG (I %)

Enfamiliehuse:	32%
Flerfamiliehuse:	9%
Kommerciel:	4%
Industri:	6%
Parker:	18%
Ledig, bebygges:	2%
Gader mv.:	29%

### POLITIK

Vancouver styres af Borgmester  
Gregor Robertson og 10 Council-  
lors, som alle sidder for en  
3-årig periode.

I provinsen British Columbia (BC)  
er Vancouver reguleret via et sæt  
provinsvedtægter kaldet the Van-  
couver Charter.

Borgmester Robertson tilhører  
partiet Vision Vancouver (2005),  
et centrum-venstre, borgerligt  
parti.

### TRAFIK OG TRANSPORT

Transportform til arbejde - % af  
arbejdsstyrken (2006):  
- Bil mv. som fører: 51,5%  
- Bil mv. som passager: 6,1%  
- Offentlig transport: 25,1%  
- Til fods: 12,2%  
- På cykel: 3,7%

### ERHVERV/ØKONOMI

Port of Vancouver handler med  
gods til en værdi af \$75 mia.  
årligt.

Hovederhverv: Minedrift, skov-  
brug, biotech, film- og software-  
industri.

Arbejdsløshedsrate: 6%

Husstandens gennemsnitsindkomst  
(2006): \$47,299 = ca. 250.000 kr.

### TURISME

Antal besøgende (2007):  
8.912.525

Besøgendes samlede for-  
brug: \$4.603.579.408

Antal krydstogtskibe  
(2011): 199

Antal krydstogtpassagerer  
(2011): 663,425

### BOLIGER

Antal nye enfamiliehuse pr. år  
(1976-2009): 1000

Antal nye lejligheder pr. år  
(1976-1992): 2000

Antal nye lejligheder pr. år  
(1992-2009): 3000

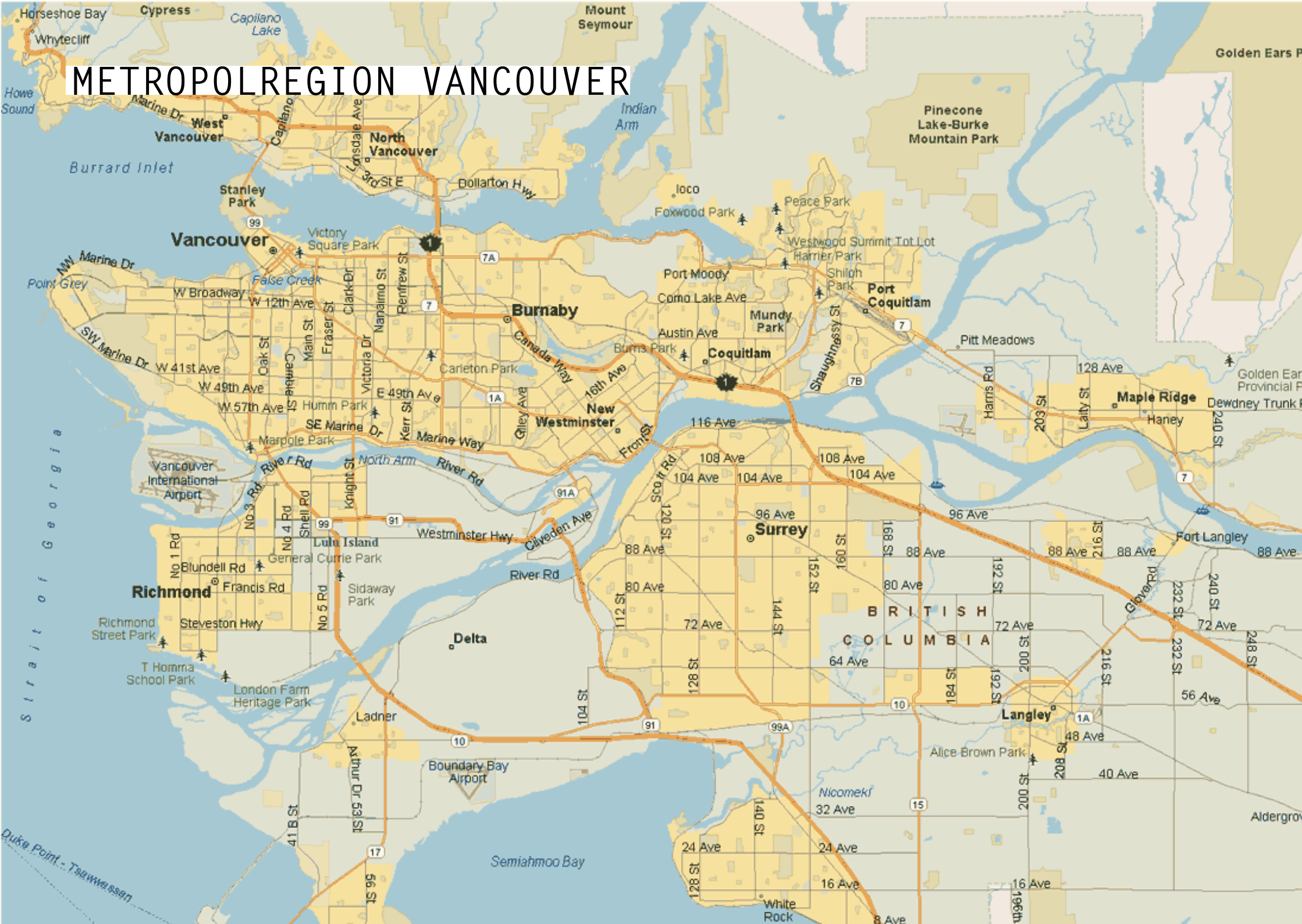
Antal personer, gns. pr. bolig  
(1976): 2,44

Antal personer, gns. pr. bolig  
(1976): 2,25

# VANCOUVER

# I TAL

# METROPOLREGION VANCOUVER





# VANCOUVER CENTRUM

100 m  
500 feet

**HOTEL**  
SHERATON VANCOUVER WALL CENTRE  
1088 BURRARD STREET  
VANCOUVER, BC V6Z 2R9  
TLF: (604) 331-1000

MOLE HILL

HOTEL

WOODWARD'S

SAVE-ON-MEATS

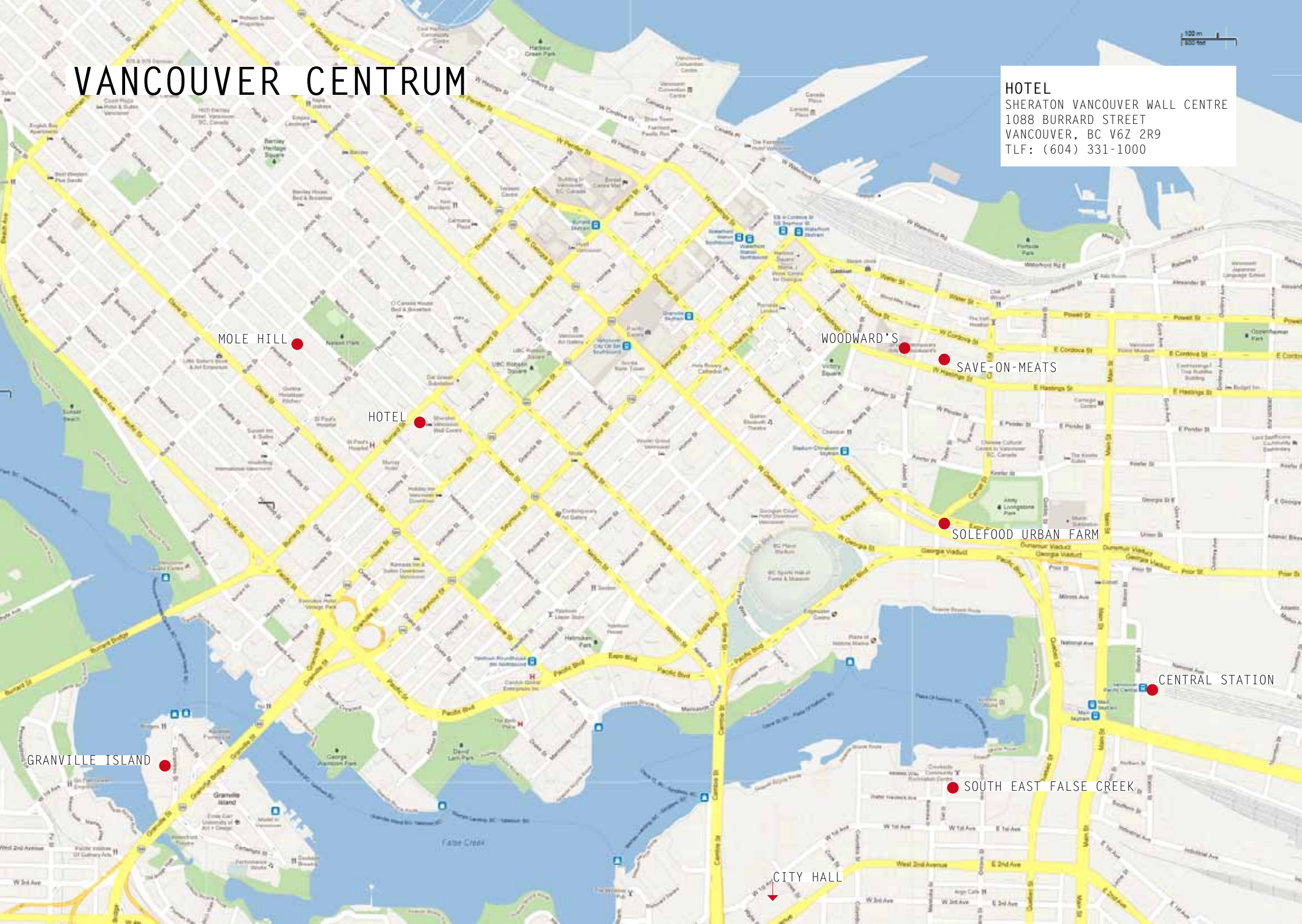
SOLEFOOD URBAN FARM

CENTRAL STATION

GRANVILLE ISLAND

SOUTH EAST FALSE CREEK

CITY HALL





## COMMUNITY GARDENS

I Vancouver finder man mange små fælleshaver og andre former for urbant landbrug, der af byen anerkendes som et vigtigt led i den bæredygtige udvikling. Man betragter dem som et stærkt værktøj til opnå sociale, miljømæssige og økonomiske fordele. Community Gardens er en del af Vancouvers Food Strategy.

### MOLE HILL COMMUNITY GARDENS

Mole Hill er meget mere end community gardens, Mole Hill er et socialt boligprojekt, placeret i Vancouvers tætbebyggede West End. Projektet omfatter restaurering af 26 huse, samt etablering af 170 boliger, forbeholdt lavindkomstgrupper, en ny børnehave, Community Gardens, grønne passager og støtteboliger og dagtilbud for personer, der lever med HIV/Aids. Projektet omfatter bæredygtigt byggeri og energiløsninger, herunder jordvarmeanlæg. Beplantningen i gaden som løber på bagsiden af husene, består udelukkende af nytteplanter, som producerer afgrøder af forskellig art. Halvdelen af Mole Hill Community Gardens kan kun lejes af beboere i Mole Hill, den anden halvdel kan lejes af alle borgere i West End.

# GRANVILLE ISLAND

Granville Island. Den tidligere industriø Granville Island stod i forfald med efterladte fabrikker og pakhuse. Men med en målrettet, konsekvent og innovativ tilgang til planlægning (omdannelse startede 1976) har man i dag fået skabt en folkepark, som er en af byens største attraktioner og succeser, både planlægningsmæssigt og økonomisk. Det er blandt andet lykkedes ved at forbundsregeringen opkøbte de gamle industriarealer, og i dag lejer dem ud til private, ud fra devisen "hellere specialbutikker end kædebutikker". På Granville Island blander et hav af forskellige aktiviteter sig; Fx markedshal med friske fødevarer, en kunstscole, gallerier, hotel, husbåde og en cementfabrik. Tanken er: Nyt liv og nye funktioner i eksisterende miljøer, samtidig med at man også fastholder industri. Ikke alt behøver være pænt. Man har bevidst ønsket at gå bort fra zoning-stankegangen og i stedet skabe et så multifunktionelt område som muligt.



## WOODWARD'S

Woodward's rummer i dag både ejerlejligheder, socialt boligbyggeri, børnehave, kommunale kontorer (bl.a. Urban Food Systems), en kunstscole mv. Bygningen har et stort atrium med dagligvarebutikker, café mm. og er placeret sådan, at mange mennesker naturligt passerer igennem hver dag. Midt i atriet har developeren installeret et kunstværk til 1 mio. dollars. Woodward's var tidligere et populært stormagasin, men forretningen gik konkurs i 1990'erne og i 2003 købte kommunen bygningen af delstaten og begyndte omdannelsesprocessen. For at sikre et socialt, økonomisk og klimamæssigt bæredygtigt projekt startede man med at involvere de lokale borgere.



# VANCOUVER FOOD POLICY

Er et overordnet strategisk koncept, der bruges til at gen-tænke hele byudviklingen med. Det involverer bl.a. urbane nyttehaver og bylandbrug, men bruges også til at integrere misbrugere og andre på arbejdsmarkedet og skabe so-cial kontakt mellem forskellige borgergrupper. Den måde vi producerer, tilgår, tilbereder, spiser og bortskaffer vores mad på, er direkte forbundet med byens bæredygtighed og borgernes nærmiljø. Derfor har man i Vancouver besluttet, at gøre Food Policy til en af de bærende strategier i byens klimaplan.

## SOLEFOOD URBAN FARM

Et bylandbrug under ovennævnte program. Fungerer som socialøkonomisk virksomhed, der beskæftiger misbrugere/skånejobbere. Bylandbruget er placeret på en lejet grund, midt i et socialt meget belastet byområde, kendt som Cana-das fattigste postnummer. Bylandbruget dyrker grøntsager der kan høstes flere gange i sæsonen, for at maksimere produktionen. Afgrøderne sælges til lokale restauranter og på farmers markets, og om to år regner SOLEfood med at være økonomisk selvbærende.

## SAVE-ON-MEATS

Siden 1957 har slagteren og dineren Save-On-Meats ligget i Vancouvers East Side. Siden 2011 har den lokale maden-treprenør, Mark Brand drevet stedet. Han har tilføjet et storkøkken, som forbereder mad til fem lokale restauranter og etableret en businessinkubator for start-ups inden for mad. SOLEfood Urban Farm bruger kælderen til opbevaring af afgrøder. Ca. 90 mennesker er beskæftiget ved Save-On-Meats, af dem er 30 ansat i arbejdstrening.





# VANCOUVER GREENEST CITY 2020

Vancouver vil være verdens grønneste by i 2020. Planen er centreret omkring 10 indsatsområder. Her et udpluk af indsatsområderne fra Greenest City-planen som har særlig interesse for Københavns Kommune:

1. Green economy. Goal: Secure Vancouver's international reputation as a mecca of green enterprise
3. Green buildings. Goal: Lead the world in green building design and construction
5. Zero Waste. Goal: Create zero waste
9. Clean air. Goal: Breathe the cleanest air of any major city in the world
10. Local food: Vancouver will become a global leader in urban food systems

Kommunikationsindsatserne i forbindelse med Greenest City 2020 har været meget succesrige. Folk har betalt penge for at deltage i store bæredygtigheds-events – og billetterne er endda handlet på det sorte marked.

## VANCOUVER ECODENSITY CHARTER

I 2006 lancerede Vancouver initiativet EcoDensity. Initiativet blev fulgt op af en vedtægt, der forpligter byen til at gøre miljømæssig bæredygtighed til et primært mål i alle byplanlægningsprocesser. Fx har byplanlæggere over en årrække arbejdet hen imod en by med høj befolkningstæthed. Fordelene ved den kompakte by: byen anvender mindre land, hvilket aflaster regionen. Derudover placerer en tæt by mennesker i umiddelbar nærhed til butikker, job, services og fritid, hvilket betyder, at flere ture foretages til fods, på cykel eller med offentlig transport.

Under EcoDensity er programmet Laneway Housing bl.a. blevet lanceret. Laneway Housing tillader ejere af enfamilieshuse at etablere op til tre lejemål på deres parceller. Husets kælder og garage kan bygges om til separate boliger. Programmet har været en succes og i dag etableres ca. 1200 nye boliger om året i forhold til 750 for fire år siden.

# SOUTH EAST FALSE CREEK

South East False Creek er bygget som atleternes landsby til Vinter-OL 2010. Bygninger er udført så de minimum opfylder LEED Silver standarden inden for bæredygtigt byggeri.

South East False Creek ligger i umiddelbar forbindelse til Vancouvers havn og alle steder er bygningerne trukket tilbage, for at give plads til en bred offentlig promenade langs vandet. Her er der rigtig god plads til fodgængere og cyklister. I etableringen af de offentlige rum, er regnvandshåndtering tænkt ind. En del af kysten er 'tilbageført' til dets oprindelige udseende, der er etableret strand og en ø ud for kysten, som er blevet et attraktivt habitat for fugle mv. – og en oplevelsesgevinst for borgerne.

I maj/juni åbner desuden to helt nye bylandbrug i South East False Creek.



# SEATTLE

LATITUDE: N 47° 39" / LONGITUDE: W 122° 17"

Seattle er den største by i delstaten Washington i den nordvestlige del af USA. Seattle har 612.000 indbyggere, og der bor ca. 3,2 millioner i metropolregionen. Byen er beliggende mellem Puget Sound i vest og Lake Washington i øst. Den geografiske placering gør, at byområdet er meget langstrakt.

Området omkring Seattle var beboet af indfødte mindst 4000 år inden, de første hvide bosættere slog sig ned. Selve Seattle blev grundlagt, der hvor Pioneer Square ligger i dag, i 1851/1853 på en ekspedition under ledelse af Arthur A. Denny. Tømmerindustrien var det vigtigste erhverv i begyndelsen, men allerede i slut-

ningen af det 19. århundrede, blev Seattle centrum for handel og skibsbyggeri, da byen fungerede som udgangspunkt for guldjagten i Alaska, også kendt som 'The Klondike Gold Rush'. I 1889 nedbrændte store dele af Seattles forretningsdistrikt. Man besluttede efterfølgende at genopbygge byen oven på ruinerne. I dag kan man komme på rundvisninger i undergrunden, og se, hvordan byen så ud før 1889.

Byen voksede sig stor, men blev hårdt ramt af den Store Depression i 1929. Efter krigen i 1945 kom byen sig dog hurtigt, med den lokale virksomhed Boeing som den store erhvervsmotor, og i 1980'erne ud-

viklede Seattle sig til et teknologisk centrum. Seattle boomede økonomisk og tiltrak mange nye beboere i perioden 1990 til 2000.

1962 markerer et vigtigt årstal for byen da man havde verdensudstillingen. Det satte Seattle på det kulturelle verdenskort og et 77 ha stort kulturelt område blev bygget (Seattle Center), bl.a. med opera, Space Needle og et videnskabsmuseum. I 1970'erne havde middelklassen forladt bykernen til fordel for et liv i forstæderne, og man besluttede at skifte strategi. Fra 1970 og frem til i dag har overskriften for byudviklingen været 'Most Livable City' og har betydet, at man har arbejdet på

at skabe bedre boligforhold i downtown, igennem fortætning skabe levende kvarterer, bevare de historiske miljøer som fx Pike Place Market, forhindre sprawl og i høj grad involvere borgerne i byudviklingen.



<p><b>KLIMA/GEOGRAFI</b></p> <p>Areal: 217 km<sup>2</sup></p> <p>I juli kan temperaturen nå op over 24 grader, mens temperaturen falder til under frysepunktet gennemsnitligt 15 dage hver vinter.</p> <p>Årlig nedbør: ca. 1000 mm</p>	<p><b>BEFOLKNING</b></p> <p>Indbyggere: 612.000 (2010) Befolkningsstæthed: 2.821 per km<sup>2</sup></p> <p>Husstandsindkomst (gns): \$45.736 = ca. 269.417 kr.</p> <p>Seattles befolkning består af: 70,1% hvide 8,4% sorte 1,0% oprindelig befolkning, 13,6% asiater 5,3% latinoer.</p>	<p><b>POLITIK</b></p> <p>Seattles bystyre består af en borgmester og ni byrådsmedlemmer. Valgperioden er på 4 år.</p> <p>Seattles borgmester hedder i øjeblikket Michael McGinn og tilhører USAs Demokratiske Parti.</p>	<p><b>TURISME</b></p> <p>Der findes 10.708 hotelværelser i Downtown Seattle.</p> <p>Turismerelaterede jobs: 53.400</p> <p>Besøgendes samlede forbrug: \$7,51 mia.</p>
<p><b>INFRASTRUKTUR</b></p> <p>Port of Seattle er blandt USAs top ti containerhavne. Gods til en samlet værdi på 33,4 mia. krydsede Seattles havn i 2009.</p> <p>Antal passagerer i Seattles lufthavn (2009): 31,2 mio.</p>	<p><b>ERHVERV/ØKONOMI</b></p> <p>Hovederhverv: Luftfart, informations- og kommunikationsteknologi, clean tech, biovidenskabelig industri, sundhedsteknologi, marineteknologi, militær.</p> <p>Flere store virksomheder har deres hovedkvarter i Seattle; Costco Wholesale Corp., Microsoft, Amazon.com Inc., Starbucks Corp., Nordstrom Inc. mv.</p>	<p><b>UDDANNELSE</b></p> <p>Gennemført uddannelse, procent af personer over 25. Bachelor eller højere: 56% High School: 92.5%</p> <p>Største universitet: University of Washington (46.653 studerende) Universitetet er samtidig regionens største arbejdsgiver.</p>	<p><b>BOLIGER</b></p> <p>Gennemsnitlig mdr.lig leje (2010) 1-vær.: \$1.024 = 6.022 kr. 2-vær.: \$1.138 = 6.692 kr. 3-vær.: \$1.504 = 8.844 kr.</p> <p>Pris, elektricitet: ca. 3 kr per kw-time</p> <p>Pris, vand: ca. 8,5 kr pr. kubikmeter</p>

# SEATTLE I TAL



# CENTRUM SEATTLE

HOTEL  
KIMPTON HOTEL VINTAGE PARK  
1100 FIFTH AVENUE,  
SEATTLE, WA 98101  
TLF: (206) 624-8000

GATES FOUNDATION

SOUTH LAKE UNION

OLYMPIC SCULPTURE PARK

VINE STREET

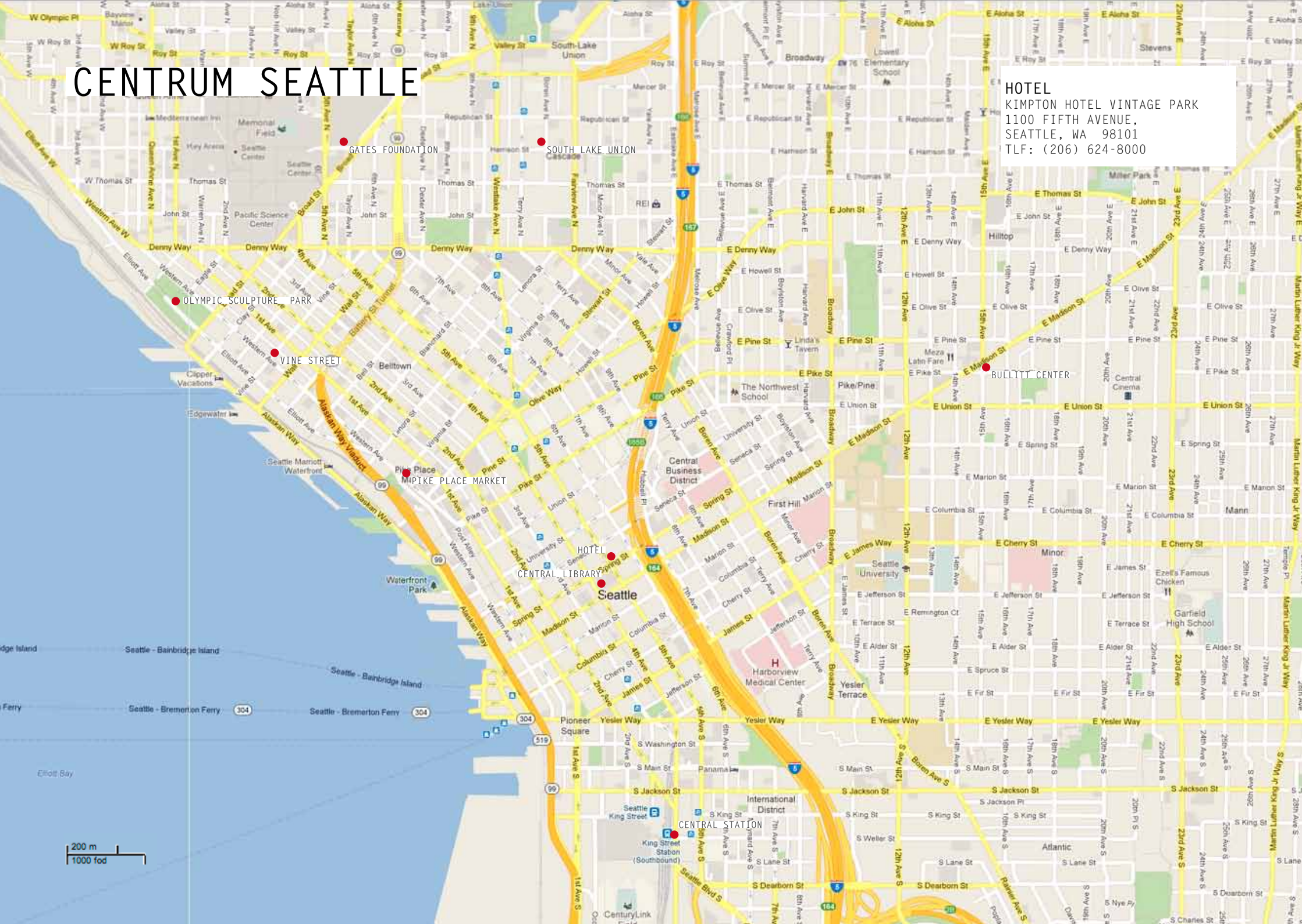
PIKE PLACE MARKET

CENTRAL LIBRARY

Seattle

CENTRAL STATION

200 m  
1000 fod





# STORMWATER MANAGEMENT

## HIGHPOINT MIXED INCOME HOUSING

Et boligområde, der tidligere bestod af socialt boligbyggeri, hvor der boede lavindkomstindgrupper/ressourcesvage. Hele bebyggelsen blev revet ned og en ny opført. Nu er halvdelen af beboerne flyttet tilbage, mens den anden halvdel af bebyggelsen består af ejerboliger, dvs. mere ressourcestærke grupper. Det er altså lykkedes at skabe et blandet boligområde. Der er tale om lave huse i kuperet naturområde med en sø i midten, der fungerer som regnvandsreservoir. Langs fortove og veje er anlagt WADI'er (fordybning i fx. græsarealer) og regnhaver. Samtidig med at disse grønne elementer opsamler en del af regnvandet, bidrager de også til at skabe et flottere kvarter.

## THORNTON CREEK WATER QUALITY CHANNEL

er et godt eksempel på regnvandshåndtering og naturbeskyttelse i et nyt boligområde. Området var tidligere en stor P-plads, og bækken Thornton Creek løb i et rør under p-pladsen. I dag er der bygget nye boliger ved Thornton Creek, men samtidig er en del af Thornton Creek igen fritlagt. Bækken er blevet rekonstrueret med planter og vegetation. Det nye boligområde har altså fået en meget attraktiv, blå og grøn park. Men hvad der ligner en park, er i virkeligheden en højteknologisk water treatment facility, der optager regnvand fra et meget stort opland (bl.a. I-5, Staten Washingtons mest befærdede motorvej) og renser det før det ledes videre via Thornton Creek ud i Lake Washington.

# OLYMPIC SCULPTURE PARK

Skulpturparken er realiseret på en forurenede industrigrund. En del af den forurenede jord er fjernet, mens resten er forseglet. Seattle Art Museum (SAM) var hovedaktør på projektet og de formåede at rejse den fornødne kapital hos private investorer. Parken ligger ned til havnen, og her er en del af kysten ført tilbage til naturlig strand. Stranden er ikke kun populær hos lokale borgere om sommeren, men det viser sig også at stranden er blevet et vigtigt habitat for bl.a. fisk.

# VINE STREET

I Vine Street finder vi Vine Street P-Patch og regnvandshåndteringsprojektet Growing Vine Street.

P-Patches er Community Gardens. Vine Street P-Patch er en af 75 P-Patches i Seattle. P-Patch-programmet har 4400 medlemmer, der hvert år betaler et beskedent beløb i leje for deres P-Patch. Det er medlemmerne ved den enkelte P-Patch som planlægger, planter og vedligeholder. Alle er dog velkomne til at bruge haverne til rekreativt ophold. Kun 10 ud af 75 P-Patches er ejet af private, resten er offentlige grunde. Kommunens Department of Neighborhoods hjælper med de administrative ting vedrørende haverne.

Growing Vine Street er et eksempel på et projekt, hvor man har lavet en såkaldt 'green street' midt i kvarteret Belltown i det centrale Seattle. Hovedformålet med Growing Vine Street var at håndtere regnvandet fra kraftige regnskyl lokalt og dermed undgå 'combined sewer overflow'. Samtidig var det også en vigtig pointe, at filtrere vandet vha. planter og sten. Dette skyldes, at regnvand som falder på veje mm. bliver enormt forurenede. Langs med fortovet har man derfor bygget bassiner, regnhaver og WADIs, hvor vandet enten kan opbevares indtil det fordamper, eller langsomt trænger ned i undergrunden. De grønne områder der er skabt, forskønner altså både kvarteret for indbyggerne og løser en praktisk udfordring.



## SEATTLE WATERFRONT

Seattles havnefront afskæres i dag fra byen af en sekssporet hævet motorvej, en såkaldt viadukt. I de kommende år erstattes viadukten med en tunnel som føres under Downtown langs med 1st Avenue.

Forslaget til omdannelsen af havnefronten er tegnet af landskabsarkitekt James Corner/Field Operations (der også står bag High Line Park i New York). Der satses på at skabe stærke grønne forbindelser mellem Downtown og havnefront, hvor også regnvandshåndteringen spiller en central rolle. Samtidig gøres der plads til fodgængere og cyklister, ved at begrænse biltrafikken og skabe brede promenader langs vandet.



## PIKE PLACE MARKET

Pike Place Market åbnede i 1907 og er dermed et af de ældste offentlige markeder i USA. Markedet er bygget op omkring princippet; 'Meet the Producer' – mød producenten.

Markedet er placeret på en stejl bakke, med udsigt over havnen. På de nedre niveauer findes butikker som sælger alt, lige fra antikviteter til tegneseriehæfter, mens man i gadeniveau finder de forskellige fødevarer. Bl.a. de berømte fiskeboder, hvor sælgerne kaster med fiskene.

Pike Place Market bestyres siden 1973 af en såkaldt PDA, Preservation and Development Authority. En PDA er et offentlig ejet selskab, der udpeger en direktør til den daglige ledelse af markedet. Pike Place Market er i dag en af Seattles største turistattraktioner.

## SOUTH LAKE UNION

I South Lake Union findes mange gode fysiske eksempler på bæredygtig byudvikling, fx træer og grønt i forbindelse med fortovet, regnvandshåndtering, affaldshåndtering etc.

South Lake Union er også et godt eksempel på byudvikling drevet vha. af privat medfinansiering. Paul Allen (medstifter af Microsoft) har investeret kraftigt i området, da han har interesse i at skabe en biovidenskabelig hub i South Lake Union. Hans firma Vulcan inc. har bl.a. medfinansieret grønne områder. De driver desuden et besøgscenter som skal sælge ejendommene, men som også showcaser forskellige grønne løsninger, bl.a. permeable overflader og regnhaver. Desuden har Amazon.com valgt at placere deres hovedkvarter i South Lake Union og Bill Gates' fond har også investeret i området.



## SCANDESIGN FOUNDATION

ScanDesign Foundation er grundlagt af det danske ægtepar Inger og Jens Bruun. Parret Bruun emigrerede til Seattle i 1961 og slog sig ned som møbelproducenter. Parret døde i henholdsvis 1987 og 2002.

ScanDesign Foundations formål er 'to promote and strengthen the relationship between Denmark and the US'. Fonden består i virkeligheden af to separate fonde, en dansk med base i Aalborg og en amerikansk med base i Seattle.

Fonden støtter bl.a.

- Uddannelsesophold, bl.a. udveksling mellem University of Washington, Københavns Universitet og Gehl Arkitekter
- Forelæsningsturneer. Fonden giver danske eksperter mulighed for at komme på forelæsningsturneer i USA.
- Kunst og kultur. Danske kunstnere kan søge støtte til at komme på turné i USA. Desuden støtter fonden bevarelsen af den danske kulturarv i USA.
- Smerteforskning
- Udveksling mellem offentlige enheder. Fonden støtter programmer som arbejder med udveksling mellem offentlige enheder i Danmark og Pacific Northwest.



# SEATTLE CENTRAL LIBRARY

Seattle Public Central Library er tegnet af Rem Koolhaas/OMA og indviet i 2004 . Det nye Hovedbibliotek er blevet en enorm succes og ligger i top tre over byens mest besøgte turistattraktioner.

Pladsen er udnyttet effektivt, funktionerne er gået forud for formgivningen etc. Bygningens nederste etage kaldes også Seattles dagligstue, i og med det er Seattles største indendørs offentlige rum.

Selvom det nye hovedbibliotek er godt fire gange større end det gamle i areal, blev det offentlige driftsbudget ikke forhøjet. Direktøren for Seattles biblioteker kunne dog, efter bibliotekets åbning, overtale de handlende i området til at give et permanent driftstilskud, med henvisning til den stærkt forøgede menneskestrøm gennem området.



# THE GATES FOUNDATION

Bill & Melinda Gates Foundation er verdens største humanitære organisation, grundlagt af Bill og Melinda Gates i 2000.

Stiftelsens primære mål er at forbedre grundlæggende sundhedstjenester, reducere ekstrem fattigdom mv..

I USA arbejder stiftelsen med at give lige adgang til uddannelse og adgang til informationsteknologi. Stiftelsen har blandt andet givet store midler til The Global Fund for at bidrage til kampen mod hiv/aids, tuberkulose og malaria.

Organisationen har hovedkontor i Seattle og kontrolleres af ægteparret Gates og deres nære ven, Warren Buffett. Ved slutningen af 2007 havde organisationen en kapital på 38,7 mia. dollar og 520 ansatte.

Fonden har bidraget med mere end \$36 mia. til lokale initiativer inden for sundheds- og bioteknologi.

# THE BULLITT CENTER

Verdens grønneste kontorbygning. The Bullitt Centre bliver hovedsæde for Bullitt Foundation som beskæftiger sig med miljøspørgsmål.

Bygningen er CO<sub>2</sub>- og energineutral, og har et vand- og kloaksystem der er designet således, at det ikke behøver at være tilsluttet byens forsyningsnetværk.

Processen med at realisere denne bygning har krævet innovative løsninger både på det tekniske, lovmæssige og sociale niveau.



# PORTLAND

LATITUDE: N 45° 12" / LONGITUDE: W 122° 55"

Portland ligger i staten Oregon på den amerikanske vestkyst. Portland har 583.776 indbyggere og der bor 2,2 millioner i metropolregionen.

Portland blev grundlagt 1851 og var en sammenslutning af nogle små byer. Ved grundlæggelsen havde byen 800 indbyggere, et damp-savværk, et hotel og en lokal avis, 'The Weekly Oregonian'. I de kommende årtier blev flere mindre byer indlemmet. Portlands placering ved floderne Willamete og Columbia gav adgang til to strategisk vigtige områder, Stillehavet og det store landbrugsområde Tualatin Valley. Det var en fordel ift. andre havnebyer og byen profiterede af den gode place-

ring og voksede hurtigt.

I 1972, under den daværende borgmester Neil Goldschmidt, blev det besluttet at øge downtown Portlands vitalitet, for at modvirke at området lå øde hen efter klokken 17 i hverdagene. Man begyndte at bygge boliger og øge mængden af boligenheder, og processen har haft en stor betydning for Portlands centrum. Over de sidste 30 år er mange tusind boliger blevet bygget i downtown, hovedsagligt koncentreret omkring tre områder; nord for Portland State University, langs vandfronten ved RiverPlace og i Pearl District. For at gøre downtown attraktivt var Goldschmidt også overbevist om, at

luft- og vandkvalitet skulle forbedres og centrum af byen skulle gøres uafhængig af bilen som det primære transportmiddel. Et effektivt kollektivt transport system kombineret med færre p-pladser, skulle gøre byen grønnere og binde byen bedre sammen. Derudover skulle kultur- og uddannelsesinstitutioner være med til at give erhvervslivet et boost og skabe attraktive forhold.

Portland hører i dag til blandt verdens grønneste byer og bliver ofte kåret som en attraktiv og enorm trendy by.

<p><b>KLIMA/GEOGRAFI</b></p> <p>Areal: 336 km<sup>2</sup></p> <p>Gennemsnitstemperatur: 7 grader C  Max. temperatur: 26 grader C (juli)  Min. temperatur: -11 grader C</p> <p>Årligt nedbør: 1090 mm</p> <p>Samlet parkareal: 38 km<sup>2</sup></p>	<p><b>ERHVERV/ØKONOMI</b></p> <p>Antal virksomheder (2007): 65.465</p> <p>Virksomheder ejet af (pct, 2007):</p> <table border="0"> <tr><td>Sorte:</td><td>3.1%</td></tr> <tr><td>Oprindelig befolkn.:</td><td>0.8%</td></tr> <tr><td>Asiater:</td><td>6.7%</td></tr> <tr><td>Latinoer:</td><td>3.0%</td></tr> <tr><td>Kvinder:</td><td>31.9%</td></tr> </table> <p>Gns. indkomst pr. husholdning (2010): \$48,831 = ca. 287.648 kr.</p>	Sorte:	3.1%	Oprindelig befolkn.:	0.8%	Asiater:	6.7%	Latinoer:	3.0%	Kvinder:	31.9%	<p><b>TRAFIK OG TRANSPORT</b></p> <p>Gns. pendlertid (min.), arbejdere 16+, 2006-2010: 23.9</p> <p>I 2008 blev 12,6% af al pendling foretaget via offentlig transport.</p> <p>Portlands lufthavn (PDX) håndterede 14.299.234 passagerer i 2008.</p>	<p><b>TURISME</b></p> <p>Portlands metropolregion havde i 2010 \$7,8 mio. besøgende som generede et forbrug på \$3,8 mia.</p> <p>Turismen opretholder 28.530 jobs i Portlandområdet, svarende til \$824 mio. i lønninger.</p>
Sorte:	3.1%												
Oprindelig befolkn.:	0.8%												
Asiater:	6.7%												
Latinoer:	3.0%												
Kvinder:	31.9%												
<p><b>BEFOLKNING</b></p> <p>Indbyggere: 583,776  Antal familier: 198.368</p> <p>Indbyggere, ændring i procent 2000-2010: 10,3%</p> <p>Etniske grupper (pct.):</p> <table border="0"> <tr><td>Hvide</td><td>76.1%</td></tr> <tr><td>Sorte</td><td>6.3%</td></tr> <tr><td>Oprindelig befolk.</td><td>1.0%</td></tr> <tr><td>Asiater</td><td>7.1%</td></tr> <tr><td>Latino</td><td>9.4%</td></tr> </table>	Hvide	76.1%	Sorte	6.3%	Oprindelig befolk.	1.0%	Asiater	7.1%	Latino	9.4%	<p><b>BOLIGER</b></p> <p>Boliger, 2010: 265,439  Heraf ejerboliger, (2010): 55.2%</p> <p>Gennemsnitsværdi af ejerboliger, (2010): \$292,000</p> <p>Husholdninger, (2010): 244,803  Personer pr. husholdning (2010): 2.25</p> <p>Personer under fattigdomsgrænsen: (% , 2010): 16.3%</p>	<p><b>UDDANNELSE</b></p> <p>Første sprog, andet end engelsk (pct alder 5+, 2006-2010):18.6%</p> <p>High School Eksamen (pct af personer alder 25+, 2006-2010): 89.5%</p> <p>Bachelorgrad eller højere (pct af personer alder 25+, 2006-2010):41.1%</p>	<p><b>POLITIK</b></p> <p>Portlands byråd består af: Borgmester Sam Adams, 4 kommissærer og en revisor. Byrådsmedlemmerne er valgt for en fireårig periode.</p> <p>Sam Adams har været borgmester siden 2009 og tilhører USAs Demokratiske Parti.</p> <p>Enheden Metro og dets kommissærer servicere Portland og metropolområdet ift. bl.a. arealanvendelse og transport.</p>
Hvide	76.1%												
Sorte	6.3%												
Oprindelig befolk.	1.0%												
Asiater	7.1%												
Latino	9.4%												

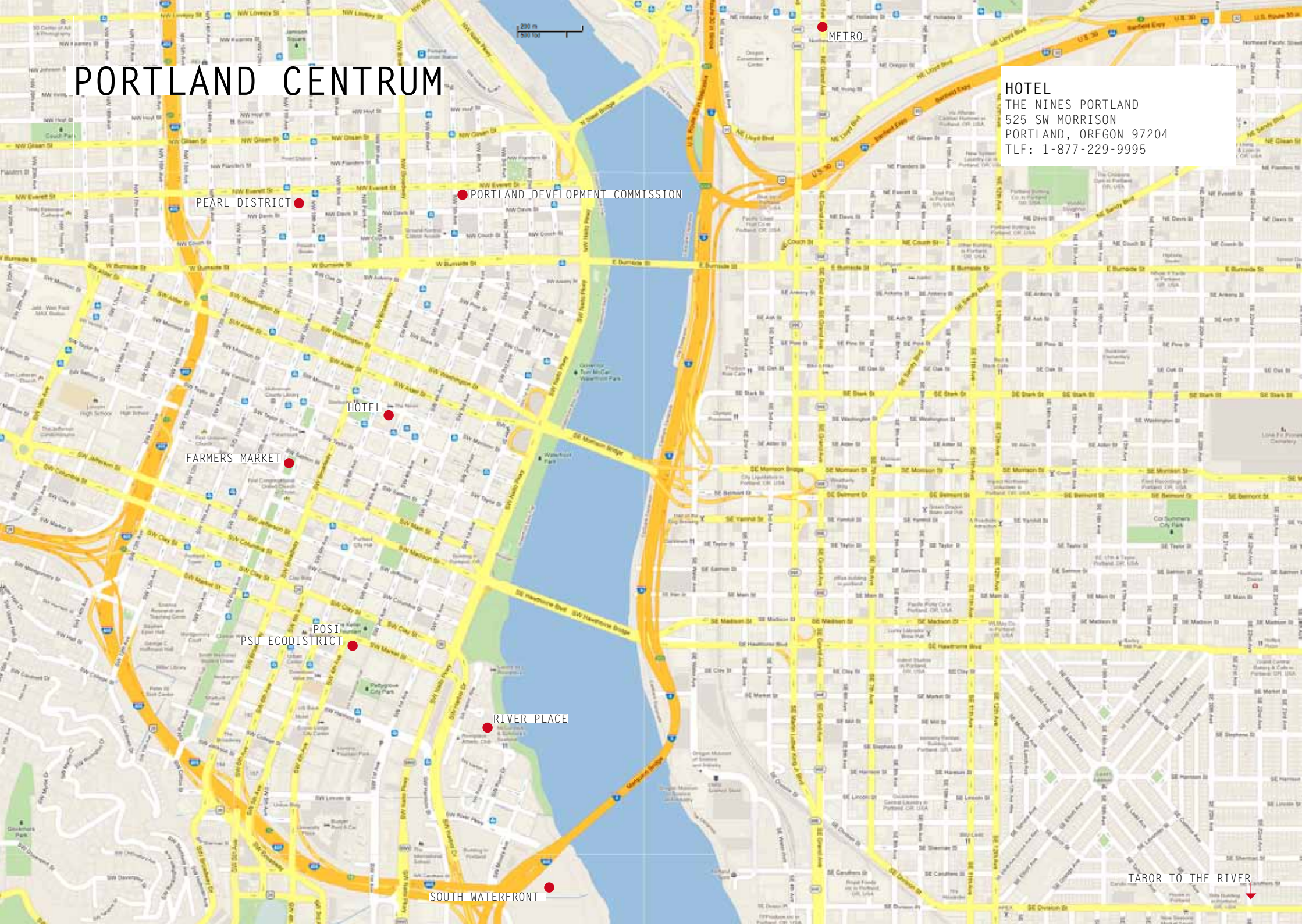
# PORTLAND

# I TAL





# PORTLAND CENTRUM



**HOTEL**  
THE NINES PORTLAND  
525 SW MORRISON  
PORTLAND, OREGON 97204  
TLF: 1-877-229-9995

PEARL DISTRICT

PORTLAND DEVELOPMENT COMMISSION

HOTEL

FARMERS MARKET

POST PSU ECODISTRICT

RIVER PLACE

SOUTH WATERFRONT

LABOR TO THE RIVER

# METRO PORTLAND

## URBAN GROWTH BOUNDARIES (UGB)

Portlands første UGB blev implementeret i 1979. UGB'en kontrollerer den urbane vækst, sådan at landbrugs- og skovområder ikke bliver opslugt af sprawl. Samtidig fremmer man effektiv brug af grundstykker, offentlige forsyningsledninger og services inden for vækstgrænsen. Byen bliver tættere og mere bæredygtig. Portlands UGB fastlægges i programmet 2040 Growth Concept.

## INTELLIGENT TRANSPORTATION SYSTEMS.

Metro Portland kan efterhånden fremvise mange succes historier i forhold til de investeringer som de har gjort i intelligente transportsystemer, bl.a.:

- Med en investering på 533.000 USD har City of Portland kunnet koordinere trafiksignaler i 150 kryds, dette har ført til besparelser på 3 mio. USD årligt på benzin, nedsat CO2-udledning og færre forsinkelser.
- Teknologi bygget ind i veje på 22 steder i Oregon har betydet, at lastbiler har kunnet undgå at skulle køre ind til en vejningsstation. Speditionsfirmaer har hermed sparet 524.000 timer eller 39 mio. USD, bare i de første syv år.
- Hvis en bus på en højfrekvensrute er forsinket i forhold til tidsplanen, har chaufføren mulighed for, at bede om længere grønt lys eller kortere rødt for at kunne indhente den tabte tid.

## TRANSIT-ORIENTED DEVELOPMENT (TOD)

I overensstemmelse med Portlands 2040 Concept fokuserer byen på at fortætte stationsnære områder. Her skabes tætte bydele med blandede funktioner; fodgængervenlige bykerner, godt forbundet via den offentlige trafik. Det har dog været svært at overtale developere til at byudvikle på denne måde, så derfor står Metro for en række pilotprojekter. Gennem byggede eksempler bevises værdien i TOD-projekterne og samtidig demonstreres, de potentialer der er ved at satse på Offentlig-privat-partnerskaber i byudviklingen.



# DEVELOPMENT COMMISSION

Portland Development Commission (PDC) er byens byudviklings selskab, grundlagt i 1958. PDC ledes af en administrerende direktør, som rapporterer til en bestyrelse bestående af fem lokale borgere. Bestyrelsen udpeges af borgmesteren og godkendes af byrådet. Denne struktur giver PDC frihed til at arbejde uafhængigt med projekterne og finansieringen af dem. PDC har været/er med til at udvikle EcoDistricts, TOD-projekter, Pearl District, River Place og mange flere.

## RIVER PLACE

River Place er udført som et OPP mellem kommunen, Portland Development Commission (PDC) og en privat developer. Omdannelsen af dette tidligere industriområde fandt sted i 1970'erne. I bydelen finder man i dag beboelse for høj- og lavindkomstgrupper, detailhandel og restauranter placeret langs promenaden ned til vandet. PDC tilbød i sin tid developerne 10 ejendomsskattefrie år til gengæld for at de byggede et område med høj tæthed og inkluderede lejligheder til lavindkomstgrupper. Sitet havde været udsat for kraftig forurening gennem mange år, og måtte renses før der kunne bygges. OPP'en viste her sit værd og mens kommunen betalte for vurderingsrapporten, betalte developeren for oprensningen.



## PORTLAND FARMERS MARKET

Portland Farmers Market blev etableret i 1992. Tre lokale aktivister begyndte et samarbejde med lokale landmænd, der ønskede at levere friske grøntsager, kød mm. til beboerne i det centrale Portland. Det oprindelige marked holdt til på en parkeringsplads i byen - havde 13 leverandører på første åbningsdag, som voksede til 22 det følgende år.

Meget hurtigt flyttede hovedmarkedet til Portland State Universities campus, hvor det stadig findes i dag.

I 1999 var antallet af leverandører vokset til knap 50, og yderligere markeder åbnede - først i Pearl District og derefter i det sydøstlige Portland.

Hvert år er antallet af leverandører vokset og i dag deltager mere end 250 leverandører på de seks markeder i Portlands centrum. Det samlede salg for alle leverandører er næsten 6 millioner dollars om året. Størstedelen af denne indkomst går direkte til leverandørerne.

Portland Farmers Markets finansieres først og fremmest af kunderne. Resten finansieres af de små gebyrer som leverandørerne betaler, fundraising events som fx. middage og forskellige virksomheder.

## ECODISTRICTS

EcoDistricts er et forsøg på at løse byens bæredygtighedsudfordringer på kvartersniveau i stedet for at løse dem fra bygning til bygning. På denne måde kan man spare både ressourcer og tid. I projekterne arbejder man både med at ændre fysiske forudsætninger og med beboernes adfærd bl.a. ved at få dem til at tænke grønnere.

Virksomheden General Electrics (GE) medfinansierer en del af EcoDistricts-programmet, dette supplerer GE desuden med rådgivning i forhold til implementering af grønne løsninger i EcoDistricts. GE har en kæmpe interesse i at være tæt på det cluster af kreative grønne virksomheder som ligger i Portland.

I South of Market EcoDistrict opføres Oregon Sustainability Centre (indvies 2013). Bygningen bliver en af verdens grønneste bygninger og skal fungere som laboratorie for grøn teknologi. Grønne virksomheder, offentlige enheder og universitetet kommer til at have hjemme i centeret.

Det er Portlands Sustainability Institute (PoSI) som udvikler EcoDistricts.



## SOUTH WATERFRONT

South Waterfront er et tidligere havneindustriområde. Transformationsprocessen fra industri til bykvarter har kun været i gang i et par år, og man får her et meget godt billede af status midt i processen. Hovedpointerne er: Sporvognen er brugt som byudviklingsplov; partnerskabet mellem kommunen og universitetet.

Portland Aerial Tram er rigtig godt eksempel på TOD i South Waterfront, Portland. Et samarbejde mellem kommunen og universitetet gjorde det muligt, at placere en del af Health Sciences Universitetet i South Waterfront. Til gengæld etablerede kommunen en Aerial Tram fra South Waterfront til hovedcampus og byens hospital, som er placeret på en bakke vest for bymidten. I South Waterfront fik man en uddannelsesinstitution som kan drive byudviklingen, mens byens borgere nu også nemt kan nå deres hospital via offentlig transport.



# PEARL DISTRICT

De første afgørende skridt mod forvandling fra industri til byområde, med blandede funktioner, tog Pearl District i slutningen af 1990'erne. Man startede med at fjerne en motorvejsviadukt og implementere sporvognslinjer. Dette greb ansporede hurtigt private developere til at bygge beboelseshjuse og konvertere eksisterende industri til boliger og erhverv. Brewery Blocks er et bryggeri omdannet til boliger, kontorer og detailhandel. Man har sørget for at bevare dele af bryggeriet som fortæller om områdets historie og samtidig skabt bygninger som lever op til byens bæredygtighedskrav for bygninger.





# STORMWATER MANAGEMENT

Portland har flere eksempler på regnvandshåndtering implementeret i eksisterende ældre bydele. Bl.a. Ecoroofs, Naturescaping, bede, WADI'er og regnhaver, Green Streets og flere andre teknologier til klimatilpasning.

## TABOR TO THE RIVER

Tabor to the River-projektet samler hundrevis af kloakprojekter, grønne LAR-projekter, træplantningsprojekter mv. i kampen for at forbedre kloaksystemerne. Man ønsker dermed at skabe et bymiljø som integrerer vand og gør livet bedre for byens indbyggere - mennesker såvel som dyr (bl.a. fisk i floden). Målet er at forhindre oversvømmelser af kældre og veje ved store regnskyl, og samtidig forhindre at den kombinerede kloak oversvømmer og leder forurenede vand ud i Willamette-floden (som løber gennem det centrale Portland).

Projektområdet strækker sig fra Willamette-floden til Mt. Tabor på østsiden af floden og dækker omkring 6 km<sup>2</sup>. Kvarteret hedder i dag Brooklyn og er bebygget med boliger og erhverv, men tidligere flød en stor å frit fra Mt. Tabor til Willamette-floden. Denne ligger nu i rør under byen.

Projektet udføres som et partnerskab mellem kommunen og borgerne i området. I Portland mener man, at dette samarbejde er grundlaget for at skabe lokale bæredygtige løsninger.

# CYKELKULTUR I PORTLAND

Brugen af cykler er vokset hurtigt i Portland. Faktisk næsten tredoblet siden 2001. For eksempel, er cykeltrafikken på fire af Willamette-River-broerne steget fra 2.855 i 1992 til over 16.000 i 2008 til dels på grund af forbedrede faciliteter. Ca. 8% af Portlands indbyggere pendler til arbejde på cykel, den højeste andel i en større amerikansk by og omkring 10 gange større end det nationale gennemsnit.

På grund af byens indsats for at øge cyklismen, har Portland fået flere priser for at være den mest "cykel-venlige by". Portland er b.la. blevet kåret af MSNBC, Bicycling Magazine og er desuden blevet tildelt platinstatus af League of American Cyclists.

Portland fik sin første Bicycle Master Plan i 1973. Med denne plan i hånden fik kommunen etableret 305 km cykelstier og grundlagde samtidig et borgerdrevet organ, Bicycle Advisory Committee.

I 1996 blev den anden cykelplan i Portland vedtaget. Et af målene i denne plan var, at få etableret 1015 km cykelsti inden 2016.

I 2010 undergik cykelpolitikken endnu en revision og den nye plan Portland Bicycle Plan for 2030 blev vedtaget. Planen indeholder investeringer på 3,6 mia. kr. i cykelinfrastruktur, over de næste 20 år. Byen vil have etableret 1550 km cykelsti i 2030. I dag er der ca. 485 km cykelsti i Portland.



